

Walenty Piłat

"Актуальные проблемы
современной русской литературы.
Постмодернизм. Учебное пособие",
Наталья Е. Лихина, Калининград
1997 : [recenzja]

Acta Polono-Ruthenica 5, 357-359

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

что П. М. Лавринец в богатой полифонии литературы Литвы, рядом с литовской, белорусской, польской, еврейской, видит не только эмиграционную русскую литературу, но и литературу, создаваемую местными русскими писателями.

Исследование русской литературы Литвы завершается 1940 годом, когда литовские земли как этнические, так и исторические вошли в состав СССР. Таким образом, заглавная „первая половина XX века” заканчивается десятью годами раньше – и как пишет автор в заключении: „Смена строя и утверждение соответствующей ему идеологии повлекли радикальную смену эстетической парадигмы” (с. 161).

В книге имеется соответствующая библиография литературы и указатель имен, что придает ей научную значимость. Заключая краткий обзор, можно лишь пожелать Кафедре славянских литератур Вильнюсского университета новых исследований в области „литературных окраин” и стыковок разных национальных литератур, что, несомненно, весьма обогащает литературную компаративистику и региональную культурологию.

Bazyli Białokozowicz

Наталья Е. Лихина, *Актуальные проблемы современной русской литературы. Постмодернизм. Учебное пособие*, Калининград, Калининградский государственный университет 1997, 57 s.

Nakładem Wydawnictwa Państwowego Uniwersytetu w Kalinin-gradzie ukazała się niewielka, aczkolwiek bardzo pożyteczna rozprawa na temat aktualnych problemów współczesnej literatury rosyjskiej. Jest to pozycja ważna, zwłaszcza dla studentów filologów-rusycystów, jak i dla prowadzących ćwiczenia z najnowszej literatury rosyjskiej, tym bardziej że zarówno teksty literackie, jak i opracowania naukowe tych zjawisk docierają z Rosji do naszego kraju z niemałym trudem. Ponadto, zwłaszcza w latach dziewięćdziesiątych, współczesna literatura rosyjska uległa takim zmianom problemowym i estetycznym, że przed każdym, zwłaszcza początkującym, badaczem stawia bariery trudne do pokonania. Jak sugeruje tytuł, praca jest czymś w rodzaju podręcznika i raczej nie pretenduje do wszechstronnego oglądu najnowszych zjawisk we współ-

czesnej literaturze Rosji. W krótkiej notce redakcyjnej sugeruje się, że Autorka stara się określić i rozeznaczyć w specyfice tzw. postmodernistycznych poszukiwań w literaturze rosyjskiej. Swoje rozważania N. Lichina rozpoczyna od refleksji teoretycznych, ilustrując je oczywiście konkretnymi utworami współczesnych prozaików rosyjskich. Zdaniem badaczki, właśnie postmodernizm stał się jednym z najbardziej fascynujących faktów w literaturze końca XX wieku i nie tylko przyczynił się do dyferencjacji prozy najnowszej, ale stworzył niejako możliwość różnym utalentowanym autorom (przynajmniej na gruncie rosyjskim) zademonstrowania swojego poglądu na otaczający świat, jak i funkcji literatury w ogóle. Jak pisze N. Lichina, we współczesnej literaturze naukowej postmodernizm często bywa określany jako swoista „kontrrewolucja estetyczna”, „bunt dla buntu”, „gra dla gry”, jako wyraz kryzysu zarówno samej sztuki, jak i narzędzi badawczych wobec niej stosowanych. Niezależnie od takich opinii, zdaniem Autorki, obecnie można już wskazać na pewne stałe elementy postmodernizmu w różnych jego przejawach: treści, kompozycji, gatunkach literackich, obrazu człowieka, jednostki i bohatera, aksjologii, estetyki itp. Dekanonizacja, walka z funkcjonującymi dotąd w sztuce wartościami, rozwijanie opozycji dobro – zło, miłość – nienawiść, śmiech – tragizm, piękno – brzydota, poszukiwanie we wszechogarniającym chaosie elementów integrujących, poli- i intertekstualność, prymat irracjonalizmu i immanentnej świadomości, brutalizacja prezentowanego świata, skłonność do patologicznego widzenia różnych zjawisk, protest przeciwko tradycyjnej interpretacji piękna itp. Oczywiście, jak sądzi N. Lichina, wszystkie te elementy niekoniecznie muszą zaistnieć w danym tekście, ale analizowane przez nią utwory (Pielewina, Piecucha, Sorokina, Makawina i wielu innych) udowadniają, że współczesna proza rosyjska wyraźnie oscyluje w kierunku postmodernizmu, zdecydowanie łamie wszelkie dotąd obowiązujące normy estetyczne, z niebywałą odwagą eksperymentuje zarówno w sferze treści, jak i formy. Polski odbiorca przyzwyczajony do „noblej” literatury radzieckiej nie jest w stanie sobie nawet wyobrazić, jak daleko zmienił się obraz współczesnych rosyjskich dokonań literackich, a kiedy już przystępuje do lektury, często staje bezradny wobec tego, co obecnie literatura proponuje. Dlatego praca N. Lichiny, także dla polskiego czytelnika i interpretatora tej literatury, może okazać się wielce pomocna, tym bardziej, że Autorka zamieszcza wykaz najbardziej reprezentatywnych tekstów literackich oraz podstawową listę literatury nau-

kowo-krytycznej. Szkoda tylko, że rosyjskim zwyczajem Autorka nie podaje nigdy ani imion pisarzy, ani imion badaczy. To utrudnia lekturę tekstu, to zmusza do żmudnych poszukiwań (zwłaszcza przy braku źródeł), ale rosyjscy badacze chyba nigdy nie przełamiają tej niedobrej tradycji. Szkoda też, że nie pokuszono się o pełny indeks nazwisk (z imionami), szkoda wreszcie, że nie uwzględniono polskich prac na ten temat (np. Janiny Sałajczykowej). W sumie praca może być wielce pomocna w dydaktyce dla polskich rusycystów.

Walenty Piłat

Римантас Сидеравичюс, А. С. Пушкин и Литва. Книга издана при поддержке Государственной комиссии по проведению 200-летнего юбилея А. С. Пушкина – Rimantas Sideravičius, Aleksandras Puškinas ir Lietuva. Knygos išleidimą rėmė Aleksandro Puškino 200-ųjų metinių paminėjimo valstybinė komisija, redaktorius prof. Jevgenij Kostin, Vilnius, „Petro ofsetas” 1999, 158 s.

Профессор Павел Ивинский, рецензируя наш Пушкинский том „Acta Polono-Ruthenica” (т. 3 – 1998), выразил уверенность, что займет это издание достойное место в юбилейной Пушкиниане („Эхо Литвы”, Вильнюс, 2 сентября 1998, № 170, с. 5). И действительно, так оно и получилось, что и засвидетельствовали многочисленные отзывы и рецензии. В свою очередь хотелось бы и нам отметить достижения литовской Пушкинианы. С 26 по 29 апреля 1999 г. в Вильнюсе была проведена Международная научная конференция, посвященная 200-летию А. С. Пушкина. Ее тема: *А. С. Пушкин: Два века русской литературы*. Организовали ее Государственная комиссия Литовской Республики по празднованию юбилея поэта, Кафедра славянских литератур Вильнюсского университета и Пушкинское Общество Литвы. Мой доклад *Мариан Здзеховский о байронизме Адама Мицкевича и Александра Пушкина* учитывал европейско-польско-русские литературные связи в контексте научно-преподавательской деятельности проф. М. Здзеховского в Краковском и Виленском университетах.

Среди многих мероприятий, сопутствующих конференции, следует особо отметить экскурсию в Литературный музей А. С. Пушкина, расположенный на окраинах Вильнюса, в усадьбе